

De levende Bibliotheek

Ali Hayward,
ervaringsdeskundige

Nora McClelland,
lector sociaal werk, universiteit van Sheffield (UK),
n.mcclelland@sheffield.ac.uk

Robin Sen,
lector sociaal werk, Universiteit van Sheffield (UK),
r.n.sen@sheffield.ac.uk

Meer info

**KdG
Expert**
Karel de Grote Hogeschool

ESF
INVESTEERT IN
JOUW TOEKOMST

Europese Unie

Vlaanderen
is werk

1. Wat?

2. Doel?

3. Met wie?

4. Theoretisch kader / waarden

5. Meerwaarde

6. Organisatorische voorwaarden

7. Opportuniteiten in nationale context

Wat?

Ontwikkeling en het gebruik van 'levende bibliotheken' (Living Libraries) binnen een masteropleiding Sociaal werk aan de universiteit van Sheffield.

Een levende bibliotheek is een **metaforische versie van een echte bibliotheek** waar, in plaats van werkelijke boeken, **levende boeken met cliëntervaring** rechtstreeks een 'hoofdstuk' vertellen uit hun boek van beleefde ervaringen aan een kleine groep 'lezers', in dit geval: **studenten maatschappelijk werk**.

De bibliotheken worden **georganiseerd en gefaciliteerd door docenten van de opleiding**. Dit zijn de zogenaamde 'bibliothecarissen'.

De levende bibliotheek werd voor het eerst georganiseerd in 2014 en is nu ingebed als **vast onderdeel van de masteropleiding Sociaal Werk**. In totaal worden er **acht levende bibliotheken gedurende de volledige masteropleiding** voorzien.

De eerste ervaring met de levende bibliotheek situeert zich in het begin van het masterprogramma. Het is een **inleidende of 'generieke' levende bibliotheek voor eerstejaarsstudenten**, met levende boeken met een scala aan ervaringen, hetzij als cliënt hetzij als verzorger. Zo worden studenten helemaal aan het begin van hun opleiding reeds **ondergedompeld in de gevarieerde ervaringen van ervaringsdeskundigen**.

Naast de 'generieke' levende bibliotheken met levende boeken met verschillende ervaringen van sociaal werk, zijn er ook **vijf 'gespecialiseerde' bibliotheken** rond bepaalde kwesties of thema's.

Doel?

Om tot diepgaand leren te komen via de kennis die gebruikers van diensten ('levende boeken') bieden in de klas, geven studenten betekenis aan de verhalen en onderzoeken hoe deze wel of niet aansluiten bij hun eigen ervaring met sociaal werk. Hierdoor breiden ze hun opvattingen uit over sociaal werk en hun beroepsbeoefening. Het Living Library-formaat is ontworpen om **diepgaande kritische betrokkenheid te stimuleren** en mogelijk te maken.

Het was een bewuste keuze om de levende bibliotheek te organiseren in de universiteit en deze **universitaire ruimte te benadrukken als toegankelijk voor mensen met cliëntervaring**, omwille van hun ervaringsdeskundigheid maar ook omdat ze lid zijn van de **lokale gemeenschap** waarin de universiteit zich bevindt.

Een doel van de levende bibliotheek is om de **ervaringskennis te verbinden met de academische** (de sociaal werk cursussen) **en de praktijkkennis** (in de organisaties tijdens de stageperiodes).

Met wie?

Om de eerste levende bibliotheek te realiseren, werd een **informeel breder overleg** gevoerd **met mensen met cliëntervaring**. Er werd contact opgenomen met iedere ervaringsdeskundige die belangstelling had getoond om betrokken te worden bij de onderwijsactiviteiten in de opleiding Sociaal Werk.

Voorts werd het project bekend gemaakt bij **verschillende organisaties** zodoende zoveel mogelijk mensen met cliëntervaring bij de levende bibliotheek te betrekken. De **criteria om als levend boek te fungeren** zijn dat de persoon met cliëntervaring een **weloverwogen keuze** kan maken over zijn betrokkenheid en **een gesprek wil aangaan met studenten** over de eigen ervaringen in de levende bibliotheek.

Binnen **Arnstein's model van burgerparticipatie** zou de betrokkenheid van mensen met cliëntervaring in de Levende Bibliotheek kunnen worden afgeschilderd als **symbolisch overleg**. Er kan geen garantie worden gegeven dat de ervaringen van de levende boeken de toekomstige praktijk van studenten zullen beïnvloeden.

Het **doel van de levende bibliotheek** is om bij te dragen aan de opleiding van maatschappelijk werkers en om de **kennis en vaardigheden te ontwikkelen en te verbeteren die studenten sociaal werk nodig hebben**. De deelname van mensen met cliëntervaring is hierbij een van de “essentiële” ingrediënten.

Levende bibliotheken zijn overigens **niet de enige manier waarop ervaringsdeskundigen ingezet worden** in de opleiding Sociaal Werk. Ze zijn ook betrokken bij het geven van lezingen, bij toelatingsgesprekken en bij evaluatie-opdrachten. De ontwikkeling van de levende bibliotheek biedt een nieuwe manier om de **ervaringen van ervaringsdeskundigen tot in de klas te brengen**.

Theoretisch Kader / waarden

De **betrokkenheid en participatie** van gebruikers van voorzieningen wordt aan de universiteit van Suffolk sterk gewaardeerd.

De universiteit beschikt over een **Service User forum** met ongeveer 20 leden met **verschillende achtergronden**. Deze ervaringsdeskundigen zijn betrokken bij o.m. de goedkeuring van nieuwe cursussen, de herbevestiging van bestaande cursussen, de beoordeling van studenten, de selectie van nieuwe studenten, het mee opstellen van cursusevaluaties ...

Meerwaarde

voor onderwijs / onderzoek

Er werd **kwalitatieve feedback** bekomen van de ervaringen van de levende boeken en de studenten, in plaats van een formele evaluatie van ‘effectiviteit’. De feedback van de levende boeken en hun lezers (i.e. de studenten) is heel **positief**. Voor de studenten is er sprake van een **doorlopend leerproces** die de levende bibliotheek overstijgt, en voor de meeste levende boeken is er het gevoel van **gehoord te zijn en een verschil te maken**.

De uitwisseling van informatie tussen boek en lezer bevindt zich binnen de grenzen van een bepaalde boeklezing. Deze uitwisseling wordt **niet geleid door academici**, en gebeurt **los van de introductie van de sessie en de sessieconclusie**. Het lezen van het

boek wordt **een privé-ervaring**. Hierdoor verandert de sfeer van de leerervaring **van een formele naar een persoonlijke en minder geregisseerde ervaring**.

De bibliotheken nemen op een beperkte manier ook enkele **barrières weg tussen de ervaringsdeskundigen en de universiteit**, door de ervaringsdeskundigen duidelijk te maken dat ze op elk moment toegang hebben tot de universiteit en zich kandidaat kunnen stellen voor verdere studie.

Organisatorische voorwaarden

De universiteit betaalt ervaringsdeskundigen bij het geven van **lezingen** of het deelnemen aan **beoordelingen en panels** voor studentenwerving.

De **levende boeken worden niet betaald**. Dit is een bewuste keuze op basis van het oorspronkelijke model van The Human Library waarbij mensen **kennis geven en ontvangen in een streven naar beter wederzijds begrip**. Dit principe wordt ondermijnd door betaling.

Er wordt, bij wijze van **tegenprestatie**, wel een grote voorraad aan versnaperingen voorzien en tevens alle ondersteuning geboden die een levend boek voor zinvolle deelname aan de bibliotheek nodig heeft.

De **reviews van de studenten** maken deel uit van de feedback die de levende boeken krijgen. Vaak kiezen studenten ervoor om deze review tot **iets tastbaars** te maken (een brief, kunstwerk of ander verbeeldend element) dat het levende boek na afloop huiswaarts kan nemen.

De organisatie van een levende bibliotheek brengt enkele **aandachtspunten** met zich mee:

- het vinden van een toegankelijke, uitnodigende ruimte op de universiteit voor de levende boeklezingen & het vinden van een grotere ruimte voor een plenaire sessie waarbij de hele groep samenkomt

- **het vinden van** een voldoende aantal **bibliothecarissen**
- **het werven, screenen en ondersteunen van de levende boeken:** de academische rooster kan de betrokkenheid van sommige mensen met cliëntervaring ongewild uitsluiten, bv. omdat ze naar school of de universiteit gaan. Ook kunnen de persoonlijke omstandigheden van mensen een belemmering vormen voor deelname aan een levende bibliotheek.

Om de mogelijkheid tot betrokkenheid open te houden, is er voor een **flexibele aanpak** gekozen. De levende bibliotheek is zodanig ingericht dat mensen

eraan kunnen deelnemen zolang ze zich er prettig bij voelen, en zich op elk moment ook uit de bibliotheek kunnen terugtrekken. Er is een **levende bibliotheek-contactlijst** opgesteld van ervaringsdeskundigen met belangstelling om een levend boek te zijn. Deze ervaringsdeskundigen kunnen gecontacteerd worden wanneer een nieuwe levende bibliotheek gepland wordt.

Hoe **de levende bibliotheek toegankelijk krijgen voor alle gebruikersgroepen**, inclusief mensen met beperkte capaciteit, **blijft nog een vraagteken**...en een werk in uitvoering.

Opportunities in national context

Sinds het begin van de jaren 2000 heeft het sociaal werk onderwijs in het Verenigd Koninkrijk een aantal veranderingen ondergaan. De huidige regulator van het beroep van sociaal werker en sociaal werkonderwijs in Engeland, de **‘Health and Care Professions’ Council (HCPC)**, stelt **normen vast voor onderwijs en training** (SETS) waaraan alle erkende aanbieders van sociaal werk opleidingen zich moeten houden.

Zo moeten ervaringsdeskundigen en verzorgers betrokken worden bij de educatieve programma's voor sociaal werk. Hoewel de **betrokkenheid van ervaringsdeskundigen een essentieel en integraal onderdeel moet zijn** van het sociaal werk onderwijs,

weten sociaal werk opleidingen zich in toenemende mate geconfronteerd met **uitkeringsgerechtigde ervaringsdeskundigen wiens inkomen gereduceerd wordt vanwege hun betrokkenheid** bij het sociaal werk onderwijs. Er is dus een **tegenstrijdigheid** tussen de vereiste van het betrekken van ervaringsdeskundigen in sociaal werk onderwijs, en de sanctionering van uitkeringsgerechtigde ervaringsdeskundigen ingevolge hun betaalde betrokkenheid bij het sociaal werk onderwijs.

Extra leestips

Abergel, R., Rothmund, A., Titley, G., Wootsch, P., (2005), Don't judge a book by its cover! The Living Library Organiser's Guide Council of Europe.

Sen, R., McClelland, N. and Jowett, B. (2016) 'Belonging to the library: humanising the space for social work education', Social Work Education, doi: 10.1080/02615479.2016.1211098

Volledig artikel